

Sygn. akt VU 373/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSR del. Marzena Foltyn-Banaszczyk

Protokolant stażysta Iwona Jasińska

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku R. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania R. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 6 marca 2015 r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt VU 373/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 marca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił R. P. prawa do emerytury, z uwagi na to, iż nie legitymuje się 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych oraz nie osiągnął wieku emerytalnego. Organ rentowy nie uwzględnił okresu zatrudnienia od dnia 7 sierpnia 1979 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku do prac w warunkach szczególnych, gdyż wnioskodawca nie złożył świadectwa pracy w szczególnych warunkach, a zakład pracy nie uwzględnił tego okresu jako pracy w warunkach szczególnych w świadectwie pracy z dnia 31 marca 2014 roku.

W odwołaniu z dnia 13 kwietnia 2015 roku wnioskodawca R. P. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury, gdyż pracował w warunkach szczególnych w (...) w R. od dnia 7 sierpnia 1979 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku przy naprawie pojazdów mechanicznych w kanałach remontowych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Na rozprawie strony podtrzymały stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

R. P., urodzony w dniu (...) 1952 roku, złożył w dniu 16 lutego 2015 roku kolejny wniosek o przyznanie emerytury. Wnioskodawca nie był członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-4 akt ZUS plik III)

Wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodnił okres ubezpieczenia w łącznym wymiarze 28 lat, 1 miesiąc i 16 dni.

(dowód: decyzja z dnia 6.03. 2015 roku k. 11 akt ZUS plik III)

Organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy do stażu pracy w warunkach szczególnych żadnego okresu zatrudnienia, w tym nie uwzględnił wnioskodawcy okresu zatrudnienia w (...) w R. od dnia 7 sierpnia 1979 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku, gdyż wnioskodawca nie złożył świadectwa pracy w szczególnych warunkach, a zakład pracy nie uwzględnił tego okresu jako pracy w warunkach szczególnych w świadectwie pracy z dnia 31 marca 2014 roku. Zgodnie ze świadectwem pracy wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku elektromonter, elektromechanik pojazdów samochodowych i sprzętu, elektromechanika pojazdów samochodowych i sprzętu technicznego.

(dowód: decyzja z dnia 6.03.2015 roku k. 11 akt ZUS plik III; odpowiedź na odwołanie k. 5-6).

R. P. w okresie **od dnia 7 sierpnia 1979 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku** był zatrudniony w (...) w R. na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wnioskodawca został zatrudniony na podstawie umowy o pracę z dnia 7 sierpnia 1979 roku **na stanowisku elektromonter** na wydziale (...) ((...)) początkowo na okres próbny, a od dnia 19 sierpnia 1979 roku na czas nieokreślony.

W angażach z okresu od 1979 roku do 1988 roku wskazano jako stanowisko wnioskodawcy – **elektromonter** wydział (...). Od 1 września 1991 roku do 31 grudnia 1998 roku wskazano jako stanowisko pracy wnioskodawcy – **elektromechanik pojazdów samochodowych i sprzętu**, (od dnia 17 listopada 2007 roku do końca zatrudnienia, tj. do dnia 31 marca 2014 roku - elektromechanik pojazdów samochodowych i sprzętu technologicznego).

(dowód: kwestionariusz osobowy k.1 akt osobowych część A; badania nowo wstępującego k. 4 akt osobowych część A; umowa o pracę z dnia 7.08.1979 roku k. 4 akt osobowych część B; umowa o pracę z dnia 19.08.1979 roku k. 5 akt osobowych część B; karta obiegowa k. 3 akt osobowych część B; pismo k.2 akt osobowych część B; oświadczenie k.1 akt osobowych część B; angaże k. 6-9, k. 11-12, k. 14 -15, k. 17-19, k. 21-22, k. 25-26, k. 28-29, k. 32-33, k. 39, k. 42- akt osobowych część B; protokół k.12 akt osobowych część B; zaświadczenie lekarskie k. 30, k. 41 akt osobowych część B)

R. P. w okresie **od dnia 7 sierpnia 1979 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku** był zatrudniony w (...) w R. na wydziale (...). Był to wydział obsługi i napraw samochodów i sprzętu technologicznego. Na wydziale był oddział terenowy tzw. czołówka, której pracownicy naprawiali sprzęt górniczy, technologiczny w terenie oraz oddział warsztatowy. Na oddziale warsztatowym pracował wnioskodawca.

Wnioskodawca pracował w systemie zmianowym. Były 4 zmiany łącznie w warsztacie pracowało około 10- 15 mechaników.

Oddział wnioskodawcy zajmował się naprawą samochodów i sprzętu technologicznego w tym dźwigów, ładowarek, koparek, osinobusów, ciągników. Był to oddział obsługowy. Większych napraw nie wykonywano.

W warsztacie były trzy kanały remontowe. Pracę mechaników organizował brygadzysta. Były to kanały nieprzejezdne. Wnioskodawca pracował jako elektromechanik. Zajmował się sprawdzaniem oleju. Były trzy poziomy sprawdzania oleju w zależności od przebiegu pojazdu: (...) – sprawdzenie poziomu oleju w podzespołach, smarowanie, wymiana klocków hamulcowych, paska klinowego, oświetlenia; (...) – spuszczenie oleju z silnika, wymiana oleju i filtrów, sprawdzenie luzów. (...) wymiana wszystkich olejów. Czynności te były wykonywane w kanale.

W warsztacie wykonywano naprawy awarii pojazdów samochodowych i sprzętu. Po dokonaniu oglądu awarii brygadzysta decydował jakie czynności należy wykonać. W kanałach następował demontaż uszkodzonych części. Naprawa następowała w kanale i poza kanałem. W kanałach była wykonywana naprawa układu hamulcowego,

krzyżaków, wymiana wału, demontaż silników. Np. czynności czyszczenia lub prostowania części wykonywała osoba przydzielona do ich naprawy. Czynności te były wykonywane przy falbanku. Rozbijanie krzyżaka również następowało przy użyciu imadła na stanowisku ślusarskim, który znajdował się na falbanku. Dziennie prace przy falbanku mogły zajmować wnioskodawcy do 40 minut.

Wnioskodawca wykonywał również naprawy elektryki, instalacji elektrycznej i oświetlenia, gdyż był elektromechanikiem. Prace te wykonywał zarówno w kanale jak i poza kanałem.

Prace mechanika zajmowały wnioskodawcy od 70-80% czasu pracy, pozostały czas około 20-30% były to prace poza kanałami i prace elektryka.

Naprawa dźwigów wielkogabarytowych odbywała się z poziomu dźwigu na stanowisku roboczym. Dźwig nie wjeżdżał na kanał. Były dwa dźwigi wielkogabarytowe. Ich naprawy i przegląd był wykonywany raz do roku. (...) takiego dźwigu trwała kilka dni.

Od 1992-1993 roku wnioskodawca jeździł również na naprawy pojazdów w teren, mogło się tak zdarzyć raz w miesiącu lub raz na kwartał.

Charakter pracy wnioskodawcy do końca okresu zatrudnienia nie zmienił się.

(dowód: częściowe zeznania świadka A. G. protokół rozprawy z dnia 7 października 2015 roku nagranie od minuty 00.04.17 do minuty 00.20.26 k. 16v-17 płyta CD k. 20; częściowe zeznania świadka T. J. protokół rozprawy z dnia 7 października 2015 roku nagranie od minuty 00.21.31 do minuty 00.35.38 k. 17-17v płyta CD k. 20, częściowe zeznania H. K. protokół rozprawy z dnia 7 października 2015 roku nagranie od minuty 00.35.49 do minuty 00.51.01 k. 18-18v płyta CD k. 20; częściowe zeznania G. W. protokół rozprawy z dnia 7 października 2015 roku nagranie od minuty 00.51.01 do minuty 1.05.13 k. 18v-19 płyta CD k. 20; częściowe zeznania K. S. protokół rozprawy z dnia 20 listopada 2015 roku nagranie od minuty 00.01.44 do minuty 00.14.36 k. 30v płyta CD k. 32; częściowe zeznania wnioskodawcy protokół rozprawy z dnia 20 listopada 2015 roku nagranie od minuty 00.14.44 do minuty 00.32,11 k. 31-31v płyta CD k. 32)

Świadek G. W. w dniu 28 lutego 2014 roku otrzymał świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych w (...) w R. w okresie od dnia 5 maja 1980 roku do dnia 31 grudnia 2008 roku z uwagi na wykonywanie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych na stanowisku mechanik zatrudniony wyłącznie w kanałach wymienionym w wykazie A dział XIV poz. 16 pkt 1 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12.08.1983 roku w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których wykonywane są prace w warunkach szczególnych.

(dowód: świadectwo pracy k. 23)

(...) Spółka Akcyjna – Zakład (...) w R. w świadectwie pracy z dnia 31 grudnia 2005 roku wskazał, iż świadek H. K. w okresie od dnia 11 listopada 1977 do dnia 31 lipca 1979 roku wykonywał pracę górniczą jako ślusarz – rzemieślnik, o której mowa w załączniku nr 2 poz.32 do Rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 roku oraz wykonywał prace w warunkach szczególnych od dnia 1 sierpnia 1979 roku do dnia 31 grudnia 2005 roku na stanowisku mechanika napraw pojazdów samochodowych i sprzętu technologicznego – mechanika zatrudnionego wyłącznie na stanowiskach kanałowych – wykaz A dział XIV poz. 16 pkt 1 załącznika nr 2 do zarządzenia nr 17 (...) z dnia 12.08.1983 roku.

(dowód: świadectwo k. 24)

(...) Spółka Akcyjna – Zakład (...) w R. w świadectwie pracy z dnia 28 kwietnia 2005 roku wskazał, iż świadek K. S. w okresie od dnia 15 sierpnia 1980 do dnia 28 kwietnia 2005 roku wykonywał pracę w warunkach szczególnych na stanowisku mechanika napraw pojazdów samochodowych i sprzętu technologicznego – mechanika zatrudnionego wyłącznie w kanałach – wykaz A dział XIV poz. 16 pkt 1 zarządzenie nr 17 (...) z dnia 12.08.1983 roku.

(dowód: świadectwo pracy k. 25)

W dniu 7 września 2007 roku wnioskodawca zwrócił się do pracodawcy o stwierdzenie pracy górniczej i pracy w warunkach szczególnych w trakcie zatrudnienia w (...) od dnia 7 sierpnia 1979 roku do nadal.

(dowód: pismo k. 3 akt osobowych część C)

W dniu 16 lutego 2010 roku pracodawca po dokonaniu ustaleń okresów zatrudnienia przy pracach w warunkach szczególnych stwierdził, iż R. P. wykonujący prace elektromontera i elektromechanika pojazd samochodowych i sprzętu (technologicznego) nie wykonuje prac w warunkach szczególnych.

(dowód: protokół k. 4 akt osobowych część C)

W dniu 30 listopada 2011 roku wnioskodawca ponownie zwrócił się do pracodawcy o ustalenie, że wykonywał prace w warunkach szczególnych. Podał, iż prace elektromontera zajmowała mu znikomą część czasu, przez resztę czasu wykonywał pracę mechanika w kanałach. Podniósł, że chce przejść na wcześniejszą emeryturę.

(dowód: pismo w aktach osobowych część C)

W dniu 6 grudnia 2011 roku kierownik oddziału napraw samochodów i obsługi technicznych WS 3 G. P. poinformował, iż na podstawie charakterystyki pracy w rozpatrywanych okresach ustalił, że **prace elektromechanika polegała na wykonywaniu prac elektrycznych oraz dodatkowych drobnych prac mechanicznych głównie poza kanałem**. W odniesieniu do wykazu A dział XIV poz. 16 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku **prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych wynosiły maksymalnie do 20% całego wymiaru czasu pracy R. P..**

(dowód: pismo z dnia 6.12.2011 roku w aktach osobowych część C)

W piśmie z dnia 15 grudnia 2011 roku pracodawca odmówił uznania okresów zatrudnienia wnioskodawcy do prac w warunkach szczególnych.

(dowód: pismo z dnia 15.12.2011 roku w aktach osobowych część C)

W dniu 23 lipca 2013 roku R. P. wniósł pozew przeciwko pracodawcy (...) w R. pozew o ustalenie wykonywania od 1978 roku prac na rzecz pracodawcy jako prac w warunkach szczególnych.

(dowód: pozew k. 2 akt IVP 188/13)

Wyrokiem z dnia 27 listopada 2013 roku Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w Belchatowie oddalił powództwo powoda z uwagi na brak interesu prawnego powoda.

(dowód: wyrok z uzasadnieniem k. 36, k. 39-42 akt IVP 188/13)

W świadectwie pracy z dnia 31 marca 2014 roku pracodawca (...) w R. wskazał, iż **wnioskodawca R. P.** od dnia 7 sierpnia 1979 roku do dnia 31 marca 2014 roku wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy pracę elektromontera, elektromechanika pojazd samochodowych i sprzętu, elektromechanik pojazd samochodowych i sprzętu technologicznego. Prac tych pracodawca nie wskazał jako prace wykonywane w warunkach szczególnych.

(dowód; świadectwo pracy k. 9 akt ZUS plik II)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. w dniu 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

W świetle powyższych regulacji żądanie wnioskodawcy należało rozpoznać w aspekcie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem. Z treści § 4 tego rozporządzenia wynika, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w Wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ten „wymagany okres zatrudnienia” to okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia), natomiast pracą w warunkach szczególnych jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tegoż aktu (§ 1 i § 2 rozporządzenia).

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. Spełnienie pozostałych przesłanek nie było przedmiotem sporu, a jednocześnie nie budzi żadnych wątpliwości – wnioskodawca ma wymagany okres zatrudnienia, to jest 25 lat, ukończył 60 lat i nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zakwestionował szczególne warunki pracy wnioskodawcy w okresie zatrudnienia:

- (...) w R. w okresie od dnia 7 sierpnia 1979 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku.

Sam fakt zatrudnienia wnioskodawcy w spornym okresie pracy był bezsporny w świetle dokumentów znajdujących się w jego aktach rentowych i osobowych. Spornym pozostawał charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w tym okresie, tj. czy była to praca wykonywana w szczególnych warunkach, czy też nie.

Organ rentowy zakwestionował, aby wnioskodawca w spornych okresach pracował w szczególnych warunkach, gdyż nie dysponował on świadectwem pracy w szczególnych warunkach, a stanowisko pracy, na którym pracował, nie jest wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. Wprawdzie stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), okresy pracy w warunkach szczególnych, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Należy jednak wskazać, że z cytowanego wyżej § 2 rozporządzenia nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w przedmiocie wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania

pracy w szczególnych warunkach. Brak zatem takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy, nie wyklucza dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego. Z tym, że wówczas na ubezpieczonym spoczywa ciężar wykazania, że pracę wykonywał pracę w warunkach szczególnych.

Z zestawienia § 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) wynika przy tym, że pracą w szczególnych warunkach jest tylko taka praca, która jest świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Zgodnie zaś z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2000r. II UKN 39/00, (OSNAP 2002/11/272) warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W orzecznictwie przyjmuje się, że nie korzysta z uprawnienia do emerytury w niższym wieku emerytalnym pracownik, który nie udowodnił, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (por. np. wyrok z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97 - OSNP 1998/21/638).

Tylko bowiem stale wykonywanie prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia, zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, spełnia przesłanki zatrudnienia w warunkach szczególnych.

Praca mechanika jest pracą w szczególnych warunkach zgodnie z wykazem A działem XIV poz. 16 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. ale tylko wówczas, gdy jest wykonywana w kanałach remontowych. Ciężar wykazania okoliczności, iż wnioskodawca pracowała w warunkach szczególnych i to przez 15 lat spoczywał na wnioskodawcy jako osobie, która z tych okoliczności wywodzi dla siebie skutki prawne.

Zgodnie bowiem z zasadą kontrydiktoryjności przygotowanie, gromadzenie i dostarczanie materiału procesowego obciąża strony procesowe, a do Sądu należy jedynie ocena tego materiału i wydanie na jego podstawie rozstrzygnięcia. Artykuł 6 k.c. stanowi, że ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Stosownie zaś do treści art. 232 k.p.c. strony są zobowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne.

Wnioskodawca nie sprostął temu obowiązkowi.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego w szczególności wynika, iż co do charakteru pracy wnioskodawcy i rodzaju wykonywanych przez niego czynności w zakresie w jakim czasie wykonywał je w kanałach i poza kanałami występują rozbieżności między zeznaniami świadków, zeznaniami samego wnioskodawcy oraz z dokumentacją pochodzącą z akt osobowych wnioskodawcy. W szczególności z dokumentów wynika, iż wnioskodawca pracował jako elektromechanik a nie mechanik, co przełożyło się na zakres jego obowiązków, w tym że znaczna część tych obowiązków dotyczyła wykonywania prac elektrycznych, zaś prace mechanika miały charakter uboczny. Z tym wiązało się ustalenie przez pracodawcę, iż wnioskodawca prace remontowe w kanałach wykonywał maksymalnie przez około 20% całego wymiaru czasu pracy. Wynikało to zarówno z charakterystyki sporządzonej w 2011 roku przez aktualnego kierownika oddziału (...) G. P. oraz wcześniejszych ustaleń zawartych w protokole z dnia 16 lutego 2010 roku na podstawie przeprowadzanego postępowania wyjaśniającego i analizy dokumentów wnioskodawcy. Konsekwencją była odmowa pracodawcy wydania wnioskodawcy świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, gdyż praca jaką wykonywał wnioskodawca w ocenie pracodawcy nie wyczerpywała warunków wynikających z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, gdyż nie była pracą wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako praca w kanałach remontowych.

Wnioskodawca wnosił również pozew o ustalenie pracy w warunkach szczególnych. Powództwo zostało oddalone z uwagi na brak interesu prawnego.

Istniejący do chwili obecnej pracodawca nie wskazał również w świadectwie pracy wnioskodawcy po zakończeniu zatrudnienia, iż pracował on w warunkach szczególnych. Nie wydał również świadectwa wykonywania takiej pracy przez wnioskodawcę w okresie zatrudnienia w (...).

Należy w tym miejscu podnieść, iż świadectwo pracy nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c., nie korzysta zatem z domniemania prawdziwości i autentyczności, a jest tylko dokumentem prywatnym, który stanowi jedynie dowód tego, że osoba która go podpisała złożyła oświadczenie w nim zawarte (art. 245 k.p.c.). Świadectwo pracy samo przez się nie tworzy zatem praw podmiotowych ani ich nie pozbawia. Brak takiego świadectwa zatem nie oznacza, iż dana praca była lub nie była przez pracownika wykonywana w warunkach szczególnych.

Jednocześnie jednak należy podkreślić, iż prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi być w sposób jednoznaczny i stanowczy udowodnione. Skoro bowiem prawo do wcześniejszej emerytury jest przywilejem, osoba, która chce skorzystać z tego prawa, musi udowodnić w sposób szczegółowy i nie budzący żadnych wątpliwości, że przysługuje jej to prawo, gdyż spełniła wszystkie przewidziane prawem warunki. Dowodzeniu w takim przypadku służą przede wszystkim dokumenty, jako dowody obiektywne. Dlatego w tej kategorii spraw, jak wynika z utrwalonego stanowiska orzeczniczego Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych w wyrokach zapadających w całej Polsce, same zeznania świadków, gdy nie znajdują żadnego potwierdzenia w dokumentach pracowniczych są niewystarczające do przyjęcia pracy w warunkach szczególnych. (tak por. wyroki SA w Szczecinie z dnia 20.09.2012 roku, IIIA Ua, LEX; w Białymstoku z dnia 22.05.2013, IIIAUa 952/12, LEX; w Białymstoku z dnia 22 maja 2014 roku, IIIAUa 1344/13, LEX). Za pomocą zatem wyłącznie zeznań świadków, które nie znajdują żadnego potwierdzenia w żadnym z dokumentów, nie można skutecznie podważyć prawdziwości tych dokumentów. Zeznania świadków co do zasady bowiem pozwalają wyjaśnić nieścisłości czy niejasności znajdujące się w dokumentach lub wyjaśnić wzajemne sprzeczności między poszczególnymi dokumentami. Powołany wyżej przepis § 2 ust. 2 rozporządzenia ma znaczenie zatem instrukcyjne w tym sensie, że wskazuje na potrzebę zwrócenia uwagi na wiarygodność dowodów, wśród których w pierwszej kolejności należy dokonywać ustaleń w oparciu o miarodajną dokumentację. Oznacza to, że dopiero w razie braku takiej możliwości należy skorzystać z dowodu z przesłuchania świadków. Innymi słowy choć w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów, nie obowiązują ograniczenia dowodowe zawarte w przepisach ww. rozporządzenia, to zauważyć należy, że w rozporządzeniu przewidziana została pewna hierarchia dowodów, którą sąd winien kierować się przy rozpoznawaniu sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. W pierwszej kolejności, przy ustalaniu okresów zatrudnienia, winny być uwzględniane dokumenty z przebiegu zatrudnienia - świadectwa pracy wystawione przez pracodawcę, umowy o pracę, angaże, legitymacje ubezpieczeniowe i inne dokumenty potwierdzające okresy ubezpieczenia. Dopiero gdy dokumentacja pracownicza jest niepełna lub zawiera pewne rozbieżności dopuszczalne jest posiłkowanie się zeznaniami świadków, ale jako dowodem uzupełniającym, potwierdzającym przebieg zatrudnienia. (tak por. wyroki SA w Szczecinie z dnia 20.09.2012 roku, IIIAUa, LEX; w Białymstoku z dnia 22.05.2013, IIIAUa 952/12, LEX; w Białymstoku z dnia 22 maja 2014 roku, IIIAUa 1344/13, LEX; w Krakowie z dnia 4 czerwca 2014 roku, IIIAUa 2284/13, LEX).

Wobec powyższego należy uznać, iż zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach. Nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne. (tak też wyrok SA w Lublinie z dnia 8 sierpnia 2014 roku, IIIAUa 466/14, LEX; w Łodzi z dnia 3 kwietnia 2013 roku, IIIAUa 1267/12, LEX).

Mając na uwadze powyższe należało stwierdzić, iż zeznania świadków i wnioskodawcy pozostają w sprzeczności z dokumentami zawartymi w aktach osobowych w zakresie, w jakim świadkowie i wnioskodawca zeznawali, że wnioskodawca wykonywał pracę wyłącznie w kanałach. Należy również podnieść, iż zeznania świadków i wnioskodawcy były w tym zakresie sprzeczne nie tylko z dokumentami pracodawcy oraz zawartymi w aktach

osobowych, ale również między sobą. Były także wewnątrznie sprzeczne. Świadkowie bowiem i wnioskodawca z jednej strony zeznawali, że wnioskodawca wykonywał prace wyłącznie w kanałach opisując czynności mechaniczne wykonywane przez wnioskodawcę. Z drugiej strony świadkowie A. G., H. K., G. W., K. S. (a zatem wszyscy za wyjątkiem T. J.), a także wnioskodawca jednocześnie zeznali, iż część czynności wykonywał wnioskodawca poza kanałami. Były to czynności elektryka, czynności wykonywane przy falbanku, od 1992-1993 roku również w terenie oraz przed warsztatem przy przeglądzie dźwigów wielkogabarytowych. Zeznania w tej części stanowiły podstawę ustaleń faktycznych sądu, gdyż w tym zakresie były co do zasady zbieżne z dokumentami zawartymi w aktach osobowych wnioskodawcy i z zeznaniami samego wnioskodawcy. Żaden natomiast dokument, żadne zeznania za wyjątkiem zeznań świadka T. J. odosobnionych w tym zakresie i sprzecznych nawet z zeznaniami wnioskodawcy, nie potwierdza iż wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace polegające na naprawie pojazdów mechanicznych w kanałach remontowych, tj. prace o których mowa w wykazie A dział XIV poz. 16 ww. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Materiał dowodowy w tym zakresie należało uznać za jednolity i spójny w zakresie w jakim został uznany za wiarygodny i stanowił podstawę ustaleń faktycznych. Z materiału dowodowego wynikało zatem, że wnioskodawca nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy ww. prac w warunkach szczególnych. Różnice w materiale dowodowym dotyczyły wyłącznie proporcji w jakich wskazywano prace wykonywane przez wnioskodawcę w kanałach i poza kanałami. Świadkowie bowiem i częściowo sam wnioskodawca wskazywali, że prace poza kanałami mogły zajmować dziennie do 40 minut, było to około 20-30% czasu pracy. Natomiast z dokumentów i ustaleń poczynionych przez pracodawcę na wniosek samego wnioskodawcy wynikało, że proporcje te są odwrotne, to około 20 % czasu pracy wykonywana była przez wnioskodawcę w kanałach.

Istota problemu dotyczyła określenia czynności wykonywanych poza kanałami, w tym w szczególności czy można je zaliczyć wnioskodawcy łącznie z pracami wykonywanymi w kanałach remontowych do prac w warunkach szczególnych.

Należało w tym miejscu podnieść, iż nie jest dopuszczalne uwzględnianie przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, przez co tak zatrudniony nie spełniał koniecznego warunku dla uzyskania wcześniejszych uprawnień emerytalnych, jakim było stale wykonywanie pracy szkodliwej w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na zajmowanym stanowisku pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, Lex 494129). Innymi słowy, wykonywanie również innej niż wymieniona w wykazie pracy w ramach czasu pracy uniemożliwia zaliczenie danego okresu jako okresu pracy w szczególnych warunkach. Tylko bowiem okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wypełniają kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Stale wykonywanie takich prac oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub okresowe, a nie stale świadczenie pracy, wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia, o czym stanowi § 2 ust. 1 Rozporządzenia.

Jednocześnie nie można przepisu rozumieć w ten sposób, że oznacza on, iż pracownik ma spędzić 8 godzin dziennie na stanowisku pracy w szczególnych warunkach, bez jakichkolwiek przerw czy na posiłek, czy na odpoczynek, czy też na załatwienie potrzeb fizjologicznych. Przyjęcia, że zatrudniony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy nie niweczą także krótkotrwałe nieobecności na stanowisku pracy związane, np. ze szkoleniami, pracami biurowymi, sprawozdawczością (por. wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, Lex nr 448175). Nie chodzi również o sytuację, w której owe inne czynności stanowią konieczny element całego zadania świadczonego w ramach pracy w szczególnych warunkach, są pracami integralnie związanymi z pracami wskazanymi w wykazie i są technologicznie uzasadnione (czynności przygotowawcze, kończące, immanentnie związane z całym zadaniem, np. przygotowanie warsztatu pracy, materiałów, itp.). Przyjęcia, iż zatrudniony pracował stale i w pełnym wymiarze

czasu pracy nie niweczą zatem krótkotrwale nieobecności na stanowisku pracy związane np. ze szkoleniami, pracami biurowymi, sprawozdawczością, ale również wykonywanie innych prac, które co prawda nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika, ale stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości, która już daje się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku, jeżeli te inne prace mają charakter podrzędny, marginalny, sporadyczny i jest uzasadniony technologią. (tak por. SA w Łodzi w wyroku z dnia 16 stycznia 2014 roku, IIIAUa 491/13, LEX).

Praca wnioskodawcy, co wynikało z ww. materiału dowodowego i poczynionych ustaleń faktycznych, polegała na pracy elektromechanika, czyli zarówno prac mechanicznych jak i elektrycznych. Prace elektryka były wykonywane również poza kanałami, gdyż sprawdzanie bezpieczników, sprawdzanie oświetlenia, wymiana żarówek odbywała się poza kanałami. Również prace mechanika polegające na czynnościach przy falbanku jak czyszczenie części, prostowanie części – wałów, krzyżaka, sprawdzenie krzyżaka, nie były pracami wykonywanymi w kanałach. Pracą poza kanałami były prace przy dźwigach wielkogabarytowych, których obsługa była wykonywana na zewnątrz. Zaś prace w terenie od 1992 roku tym bardziej nie były pracami w warsztacie. Należy również podkreślić, iż nie był to warsztat naprawczy, a obsługowy. Sam wnioskodawca przyznał, że nie wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy prac w kanałach. Wykonywał bowiem prace mechaniczne i dodatkowo elektryczne. Praca wnioskodawcy zatem różniła się co do zakresu obowiązków i proporcji wykonywanych prac w kanałach od pracy mechaników zatrudnionych na tym wydziale, co wynikało z zeznań świadków, samego wnioskodawcy i z treści dokumentów. Z tego właśnie powodu oznaczenie stanowiska pracy wnioskodawcy było inne niż świadków – mechaników. Z tego też powodu świadkowie H. K., K. S. czy G. W. posiadają świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych i adnotacje w świadectwie pracy, a wnioskodawca takich dokumentów nie uzyskał. Czynności, jakie wykonywał wnioskodawca poza kanałami, wykluczają zatem uznanie, że prace wykonywane przez wnioskodawcę były to prace wykonywane stale i pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych tj. przy naprawach pojazdów samochodowych w kanałach remontowych (wykaz A, Dział XIV poz. 16). Wnioskodawca bowiem poza kanałami wykonywał prace niezwiązane w ścisły (integralny) sposób z technologią napraw w kanałach, nie były to prace wykonywane jedynie sporadycznie, gdyż zajmowały co najmniej 20-30% czasu pracy, co znajdowało potwierdzenie w zeznaniach świadków i dokumentach. Należy podkreślić, iż okoliczności te potwierdził sam wnioskodawca, zeznając iż nie pracował w kanałach w pełnym wymiarze czasu pracy.

Na marginesie tylko należało stwierdzić, iż gdyby wnioskodawca faktycznie wykonywał prace w pełnym wymiarze czasu pracy i stale wyłącznie w kanałach remontowych, istniejący pracodawca stwierdziłby to zapewne i wydał wnioskodawcy świadectwo pracy w warunkach szczególnych, tak jak wydał takie świadectwa innym pracownikom wydziału (...) – świadkom zatrudnionym jako mechanicy. Pracodawca jednakże odmawiał wnioskodawcy wydania takiego świadectwa i to wielokrotnie, z pełną konsekwencją po przeprowadzeniu stosownego postępowania wyjaśniającego i analizie dokumentacji dotyczącej wnioskodawcy, także w postępowaniu w sprawie IV P 188/13 wnosząc o oddalenie powództwa powoda. Tymczasem Sądowi z urzędu wiadomym jest, że (...) w tym zakresie w wielu przypadkach wyjątkowo spolegliwie działa na korzyść pracowników w tym zakresie, co skutkuje kwestionowaniem wydanych świadectw przez organ rentowy i skutecznym podważeniem takich świadectw w postępowaniach sądowych co do klasyfikacji przez (...) prac pracowników jako prac w warunkach szczególnych. Skoro zatem w danej sprawie pracodawca konsekwentnie i stanowczo odmawiał wydania świadectwa pracy w warunkach szczególnych wnioskodawcy po dokonanych przez siebie ustaleniach wewnętrznych, dokumenty sporządzone przez pracodawcę należało uznać za wiarygodne w zakresie w jakim stwierdzają one, że wnioskodawca nie wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy i stale prac w kanałach remontowych. Tym bardziej, że znajdują one potwierdzenie w tym zakresie w zeznaniach świadków oraz samego wnioskodawcy.

Wbrew twierdzeniom wnioskodawcy G. P. autor charakterystyki pracy wnioskodawcy – kierownik oddziału (...) miał przy tym pełną możliwość oceny charakteru pracy wnioskodawcy i czynności wykonywanych przez wnioskodawcę w spornym okresie. Mimo bowiem, że jak podali świadkowie i wnioskodawca G. P. pracuje na stanowisku kierownik od kilku lat, to skoro czynności wykonywane przez wnioskodawcę były przez cały okres zatrudnienia takie same jak na

początku tego zatrudnienia, zatem G. P. jako kierownik oddziału miał możliwość dokonania oceny tych czynności i ustalenia ich zakresu.

Z ww. wiarygodnego materiału dowodowego zatem w postaci zeznań świadków i wnioskodawcy we wskazanym zakresie oraz dokumentów zebranych w sprawie z akt rentowych, osobowych, akt IVP 188/13 jednoznacznie wynikało, iż wnioskodawca w okresie zatrudnienia w (...) w R. od dnia 7 sierpnia 1979 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku nie wykonywał prac w kanałach remontowych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Oprócz bowiem prac w kanałach remontowych, które szkodliwie wpływały na jego zdrowie, wykonywał także inne prace mechaniczne i elektryczne poza kanałami remontowymi, które takiego wpływu nie miały. Skoro zatem wnioskodawca w spornych okresach oprócz prac w warunkach szczególnych (prace w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych) wykonywał jeszcze inne prace, które takiego charakteru nie miały (prace mechaniczne poza kanałami remontowymi, w terenie, na zewnątrz warsztatu, prace elektryczne poza kanałami) to oznacza, że nie pracował on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach. W ramach bowiem obowiązującej go dziennej normy czasu pracy wykonywał oprócz prac, które szkodliwie oddziaływały na jego organizm, także prace które takiego charakteru nie miały. Stałe wykonywanie prac w szczególnych warunkach, w pełnym wymiarze czasu pracy stanowi niezbędny warunek do zaliczenia danego okresu pracy do pracy w warunkach szczególnych. Powyższe ustalenia wykluczają możliwość zaliczenia całego spornego okresu do prac w warunkach szczególnych.

Biorąc zatem pod uwagę, iż wnioskodawca nie wykazał, aby pracował w warunkach szczególnych przez wymagany okres, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.